

”Ingenting om oss – utan oss”

Handlingsprogram

2015-2019

Handikappföreningarna i Västerbotten

Handlingsprogrammet utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och svensk lagstiftning. Syftet med handlingsprogrammet är att vägleda och bidra till våra organisationers funktionshinderpolitiska arbete. Genom samverkan och samarbete vill vi medvetandegöra, skapa ett tillgängligt samhälle, undanröja diskriminering och uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället för alla människor.

Innehållsförteckning

Bakgrund och syfte.....	3
Inledning.....	3
Utgångspunkter	4
Medvetandegörande.....	4
Delaktighet	4
Diskriminering	5
Tillgänglighet	5
Prioriterade sakområden.....	5
Samhällsförändringar kräver nya samverkansformer och forum	5
Rätt till arbete utan diskriminering	6
Rätt till ekonomisk trygghet	6
Rätt till utbildning utan diskriminering	6
Rätt till bästa möjliga hälsa, vård och behandling	6
Rätt till habilitering, rehabilitering och hjälpmedel	6
Rätt till ett fullvärdigt socialt liv	7
Rätt till goda livsvillkor för barn och föräldrar	7

Bakgrund och syfte

Funktionshinderrörelsen växte fram under 1900-talet och har från kommun till FN-nivå betytt ökade möjligheter till inflytande i samhällsplaneringen.

Ett stort antal funktionshinderföreningar har också vuxit fram. I dag finns det cirka 44 föreningar på riksnivå, och i Västerbotten finns 36 av dessa representerade. Föreningarna har uppkommit utifrån medlemmarnas specifika funktionsnedsättningar, funktionshinder och kroniska sjukdomar. Föreningarna arbetar ideellt utifrån sina unika roller med påverkansarbete, social verksamhet och utveckling. Därtill sprider de även kunskap om sina medlemmars olika funktionsnedsättningar.

Över tid växte ett behov av ett samarbete mellan riksföreningarna fram och tillsammans bildade de Handikappförbunden (tidigare Riks HSO). I Västerbotten bildade 30 länsföreningar HSO Västerbotten som arbetar mot visionen ”ett samhälle för alla människor”.

Funktionshinderrörelsen är, och ska vara, en del av samhällsplaneringen. Det finns inskrivet på FN-nivå, men också i de lagar och författningar som styr det svenska samhället. För att vi ska kunna samverka krävs att funktionshinderrörelsen samordnar sig. På så vis skapas förutsättningar att samverka med samhällets olika parter.

Varje år arbetar alla föreningar utifrån sina intressen och resurser. De länsföreningar som tillsammans bildar HSO Västerbotten sköter stora delar av sitt intressepolitiska arbete genom sin samarbetsorganisation och har därigenom en gemensam verksamhetsplan för samordning och samverkan.

För att ytterligare öka styrkan och samverkansförmågan i länets påverkansarbete arbetar länets funktionshinderrörelse med att ta fram femåriga handlingsprogram. Handlingsprogrammet är ett av de dokument som styr den gemensamma funktionshinderrörelsens aktiviteter under kommande fem år.

Tidigare handlingsprogram har skapat en bättre dialog mellan alla funktionshinderföreningar. Dessutom har sam- och brukarrådsverksamheten utvecklats ytterligare och ett antal samverkansgrupper har startat inom områdena funktionshinder och kroniska sjukdomar.

Med detta som bakgrund har HSO Västerbotten tagit initiativ till att samla hela rörelsen kring gemensamma handlingsprogram.

Inledning

Det här handlingsprogrammet utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och styrs av Sveriges skyldigheter som konventionsstat. Sverige har i alla delar ställt sig bakom konventionen.

Konventionstexten finns att beställa eller ladda ner från Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam). Där finns också en lättläst version. Under programperioden kommer Handisam att byta namn till Myndigheten för delaktighet.

Utgångspunkter

Alla aktiviteter som planeras och genomförs utifrån det här programmet ska utgå från följande fyra punkter:

- Medvetandegörande
- Delaktighet
- Diskriminering
- Tillgänglighet

Punkterna tydliggörs under respektive rubrik.

Medvetandegörande

Konventionen säger att Sverige ska arbeta för att fler människor ska få kunskap om och respektera personer med funktionsnedsättning.

Var femte svensk upplever att hon eller han har ett funktionstillstånd som skapar hinder av något slag i livet. Kring dessa personer finns det många myter och föreställningar. Det finns också en föreställning i samhället om att alla människor har lika förutsättningar när det gäller till exempel rörelse, syn, hörsel, tänkande och tolkande av sinnesintryck.

Genom FN-konventionen säger sig Sverige erkänna det inneboende värdet och värdigheten hos varje människa och menar att alla har samma rättigheter till frihet, rättvisa och fred i världen. (Inledningen, punkt a).

Över tid har det svenska samhället satt olika namn på de grupper människor vars funktionstillstånd ger svårigheter av olika slag i en given samhällsutveckling. Samhället har dessutom i huvudsak individualiserat de problem som uppstår och gjort det till en avvikande egenskap hos personerna.

Genom konventionen erkänner Sverige att ”funktionsnedsättning” och ”funktionshinder” är begrepp som utvecklas. Sverige erkänner också att funktionshinder utgår från ett samspel mellan personer med funktionsnedsättning och hinder i omgivningen som beror på attityder och miljön, och som motverkar människors rätt att delta i samhället på lika villkor som andra. (Inledningen av konventionen, punkt e).

Medvetandegörande behandlas i Artikel 8.

Delaktighet

Sverige erkänner i och med konventionen att personer med funktionshinder på ett värdefullt sätt bidrar till den allmänna välfärden och mångfalden i samhället. Att främja mänskliga rättigheter, grundläggande friheter och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning skapar en starkare känsla av samhörighet och bidrar till viktiga framsteg för den sociala och ekonomiska utvecklingen av samhället. (Inledningen av konventionen, punkt m).

Funktionshinderorganisationernas rätt att företräda i alla frågor som rör oss finns tydligt inskrivet i Artikel 4:3. Där står att Sverige ska involvera personer med funktionshinder i arbetet med att genomföra denna konvention och det ska göras genom organisationerna som företräder dem.

I Regeringsformen står det dessutom att det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och att alla former av diskriminering ska motverkas. Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

Diskriminering

Diskriminering av en person med funktionshinder innebär enligt konventionen att en människa behandlas sämre och mer orättvist än någon annan på grund av sin funktionalitet. Personen har till exempel inte samma rättigheter när det gäller ekonomi, kultur eller att delta i samhället. Diskriminering kan också innebära att man utesluter människor genom att inte anpassa omgivningen efter personer med funktionshinderns behov. I konventionen tydliggörs det i Artikel 2, Definitioner.

Sverige erkänner att diskriminering av en person på grund av funktionshinder är en kränkning av det inneboende värdet och värdigheten hos varje människa. Dessutom bekräftar Sverige att personer med funktionshinder har rätt till mänskliga rättigheter och grundläggande friheter utan diskriminering. (Inledningen, punkt c och h).

Tillgänglighet

Ett tillgängligt samhälle innebär att alla människor oavsett funktionalitet ska kunna leva oberoende och fullt ut delta på livets alla områden.

Sverige erkänner genom konventionen att tillgång till den fysiska, sociala, ekonomiska och kulturella miljön är en mänsklig rättighet och grundläggande frihet för personer med funktionshinder. Det gäller även tillgång till vård och omsorg, utbildning, information och kommunikation. (Inledningen av konventionen, punkt v)

Mer om tillgänglighet finns att läsa i Artikel 2a, 3, 6, 9, 11, 18, 19, 20, 29, 30.

Prioriterade sakområden

Sakområdena här nedan ska prioriteras och vägleda och bidra till våra organisationers funktionshinderpolitiska arbete. De ska också vägleda samarbeten i form av sam- och brukarråd, arbetsgrupper och mer tillfälliga aktiviteter under programperioden.

Samhällsförändringar kräver nya samverkansformer och forum

Mellannivån i den svenska statsförvaltningen har varit och är under förändring. Inom de politiskt styrda landstingen finns ett starkt stöd för en utvidgning av länen till större regioner för att klara sina åtaganden och då främst den specialiserade sjukvården.

För att skapa hållbara län eller regioner görs försök att samordna statens, landstingens och kommunernas ansvar. Därför skapades Region Västerbotten. Samtidigt har de statliga sektorsmyndigheterna i länet centraliserats och finns inte längre som tydlig samverkanspart på länsnivå. Det gäller främst Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Förändringarna ställer krav på länets funktionshinderorganisationer när det gäller deltagandet i att forma den framtida mellannivån och hitta bra former för samverkan däremellan. (Artikel 4 och 29).

Rätt till arbete utan diskriminering

Var femte svensk medborgare har en funktionsnedsättning. Var tionde person har nedsatt arbetsförmåga beroende på sin funktionsnedsättning och bara hälften av dessa har något jobb. Majoriteten har förtidspension och en stor grupp människor försörjs av sina föräldrar.

Dessa siffror har i stort sett inte förändrats sedan mätningarna började år 1996. På detta område finns därmed mycket att göra.

I och med konventionen erkänner Sverige att personer med funktionsnedsättning har rätt till arbete på lika villkor som alla andra. Rätten till arbete ska ges utifrån den enskildes förutsättningar och får inte bli en skyldighet som närmar sig tvångsarbete. (Artikel 27:2).

När arbetsdagen är slut ska det finnas ork, tid och ekonomiska förutsättningar att delta i det som i konventionen beskrivs som övriga mänskliga rättigheter.

Rätt till ekonomisk trygghet

Om personer med funktionsnedsättning, trots utbildning, träning och prövning, hindras i sin rätt att försörja sig själv genom ett arbete ska det finnas ekonomiska stödsystem.

Stödsystemen ska göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att leva efter en tillfredsställande levnadsstandard och känna social trygghet.

Socialförsäkringssystemet ska garantera att den som inte orkar arbeta heltid, eller inte arbeta alls ska kunna ta del av övriga mänskliga rättigheter utan att privatekonomin sätter stopp. (Artikel 19 och 28).

Rätt till utbildning utan diskriminering

Personer med funktionsnedsättning har rätt till utbildning. För att förverkliga denna rätt utan diskriminering och på lika villkor, ska Sverige säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem på alla nivåer och utbildningar, både för barn och vuxna. (Artikel 24).

Rätt till bästa möjliga hälsa, vård och behandling

Sverige erkänner genom konventionen att personer med funktionsnedsättning har rätt till bästa möjliga hälsa, vård och behandling, utan diskriminering.

För att säkra tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster ska Sverige vidta de åtgärder som krävs, däribland hälsorelaterad rehabilitering, och samtidigt ta hänsyn till jämställdhetsperspektivet. (Artikel 25).

Rätt till habilitering, rehabilitering och hjälpmedel

Sverige ska göra vad som krävs för att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att uppnå och bevara ett självständigt liv. Det innebär att vara oberoende och ha en full fysisk, mental, social och yrkesmässig förmåga. Det innebär också att vara inkluderad och deltagande i livets alla aspekter.

Därför ska Sverige organisera, förstärka och se till att det finns habilitering och rehabilitering i hela landet. Särskilt inom områdena hälsa, sysselsättning, utbildning och social service. (Artikel 26:1).

Sverige ska också se till att det finns hjälpmedel och teknik som är utformade efter de behov som människor med funktionsnedsättning har i deras habilitering och rehabilitering. Dessutom ska Sverige se till att människor har kännedom om hjälpmedel och dess användning. (Artikel 26:3).

Den enskildes ekonomi och betalningsförmåga får inte begränsa möjligheten för att få tillgång till bra hjälpmedel. (Artikel 20).

Rätt till ett fullvärdigt socialt liv

För att möjliggöra konventionens intentioner om heltäckande mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning krävs medvetandegörande och tillgänglighet i bredaste bemärkelse.

Sverige ska se till att hela svenska samhället är medvetet om situationen för personer med funktionsnedsättning. Sverige ska också göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att leva ett oberoende liv och att delta på livets alla områden. (Artikel 8 och 9).

Rätt till goda livsvillkor för barn och föräldrar

Sverige ska se till att personer med funktionsnedsättning inte diskrimineras när det gäller frågor som rör äktenskap, familj, föräldraskap och personliga förbindelser.

Sverige ska också vidta de åtgärder som krävs för att barn med funktionsnedsättning ska ha samma rättigheter som andra barn.

Under programperioden bör särskilda aktiviteter genomföras för att belysa och förbättra livsvillkoren och stödet till föräldrar med funktionsnedsättning. (Artikel 7 och 23).

/Handikappföreningarna i Västerbotten